

BĒRNA UN TĀ VECĀKU TIESISKAIS STATUSS PĒC BĒRNA IEVIETOŠANAS GLĀBĒJSILĪTĒ *THE CHILD'S AND ITS PARENTS LEGAL STATUS AFTER CHILD'S PLACEMENT IN BABY BOX*

Ilze Pleša

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, ilze-kreslina@inbox.lv, +371 20080871

Rēzekne, Latvija

Zinātniskā vadītāja: **Līga Mazure**, Dr.iur., asociētā profesore

Abstract. *This report includes information about Baby Box project and consequences that occur after parents have placed their baby in a hatch. After placement in the hatch baby gets the status of a foundling that provides faster reach of family environment and adoption. The given status of a foundling ensures protection of a child's rights, but it still needs to be defined properly. Whereas it's defined that parents of the baby that has been placed in a hatch have rights to get their child back while the adoption isn't approved by a court. According to the existing rules, parents can't actually know how the process of adoption is going, that's why terms and time limits should be set for parents to get back their child.*

Keywords: *BabyBox, child, foundling, the legal status.*

Ievads

Neskatoties uz salīdzinoši ilgo laika posmu no bērna ieņemšanas līdz dzimšanai, kad vecākiem ir iespēja iegūt informāciju par bērna attīstību un audzināšanu, daļai vecāku, īpaši jauno vecāku, trūkst nepieciešamo zināšanu un izpratnes par bērna attīstību un audzināšanu, kā arī par nepieciešamību bērnam nodrošināt drošu un veselīgu vidi (*Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-2017.gadam*). Dažādu iemeslu vadīti bērna vecāki mēdz pieņemt lēmumu par atteikšanos no bērna un bērna ievietošanu glābējsilītē. Līdz ar bērna ievietošanu glābējsilītē vecāki atsakās no savām aizgādības tiesībām pār bērnu un nodod to valsts institūciju aprūpē. Bērnam tiek noteikts statuss „atradenis” un pēc iespējas ātrāk tiek uzsākta bērna adopcija. Tomēr vecāki savu bērnu vēl var atgūt, kamēr nav stājies spēkā tiesas spriedums par adopcijas apstiprināšanu. Nepieciešams konkretizēt un noteikt, kāds ir bērna un tā vecāku tiesiskais statuss pēc bērna ievietošanas glābējsilītē, lai netiktu pārkāptas vecāku un bērnu tiesības un lai darbības, kas tiek veiktas pēc bērna ievietošanas glābējsilītē, būtu pēc iespējas bērna interesēs un vērstas uz bērna tiesību aizsardzību un normālu attīstību ģimeniskā vidē. Tā kā Latvijā vēl joprojām tiešā veidā netiek regulēta glābējsilīšu darbība – to darbība pamatota ar analogiju saistībā ar citām tiesību normām, bet normatīvā regulējuma, kas paredzētu dažādu situāciju noregulējumu attiecībā uz glābējsilītēm nav, tad aktuāla ir normatīvā regulējuma izveides nepieciešamība.

Pētījuma uzdevumi ir izpētīt bērna tiesisko statusu pēc ievietošanas glābējsilītē un noskaidrot vecāku tiesisko statusu pēc bērna ievietošanas glābējsilītē, savukārt raksta mērķis ir analizēt bērna un tā vecāku tiesisko statusu pēc bērna ievietošanas glābējsilītē un piedāvāt risinājumus to nepilnību novēršanai. Pētījuma ietvaros izmantotas sekojošas metodes: salīdzinošā pētījuma metode – glābējsilīšu darbības pamatprincipu dažādās valstīs salīdzinājums un to atšķirību noteikšana, piedāvājot aizgūt veiksmīgākus situāciju risinājumus no ārvalstu piemēra; vēsturiskā – skatot glābējsilīšu sistēmas darbības vēsturiskos aspektus; gramatiskā – normatīvo aktu un literatūras avotu analīzē; semantiskā – dažādu aspektu saistībā ar bērna ievietošanu glābējsilītē jēgas noskaidrošana; sistēmiskā pētījuma metode – glābējsilīšu raksturojums kopsakarā ar citām valstīm; teleoloģiskā pētījuma metode – glābējsilīšu izpēte pēc to izveidošanas iemesliem un mērķa; analītiskā pētījuma metode – dažādu avotu analīze, atziņu veidošana.

1. Bērna tiesiskais statuss pēc ievietošanas glābējsilītē

Pēc ievietošanas glābējsilītē bērnu apskata un novērtē mediķi, viņam tiek paņemtas analīzes. Ja tiek noskaidrots, ka bērns nav pasludināts kā pazudis un nav zināmi bērna vecāki, viņam tiek piešķirts atradēja statuss (*Bērna statuss un ceļš pēc ievietošanas BabyBox*).

Atradeņa statuss bērniem tiek piešķirts vairākās valstīs, tā saturs valstīs ir līdzīgs, tomēr pastāv vairākas interpretācijas, piemēram, Islāma valstīs atradenis ir jaundzimušais, no kura vecāki ir atteikušies nabadzības vai kauna dēļ un kurš pats nespēj sevi aizstāvēt. Rūpes par atradeni ir reliģisks pienākums, ja neīstenojot rūpes pār bērnu, tas nomirtu (*The Islamic law of personal status*). Filipīnās par atradeni tiek uzskatīts pamests bērns vai zīdains, kura vecāki, aizbildnis vai radnieki nav zināmi, kā arī bērns, kurš atrodas bērnu namā vai līdzīgā iestādē un kuram nav zināmi fakti par dzimšanu un vecākiem, kurš ir reģistrēts Civilajā reģistrā kā atradenis (*Rule on adoption*). Viena no definīcijām Vācijā noteic, ka atradenis ir bērns, kurš ir bezpalīdzīgs tā vecuma dēļ un kura izcelšanās nav nosakāma (*Vorläufige Anwendungshinweise des Bundesministeriums des Innern*).

Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likumā ir sniegta definīcija jēdzienam „atradenis”, tas ir atrasts bērns, kura vecāki nav zināmi. Ja bērns ticis ievietots glābējsilītē, ārstniecības iestāde nosaka bērna varbūtējo dzimšanas laiku un vietu, dod bērnam vārdu un uzvārdu un paziņo par to dzimtsarakstu nodaļai. Dzimšanas reģistra ierakstā norāda: „Atradenis, vecāki nezināmi” (*Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likums, 2012, 29.pants*). Noteikumos par civilstāvokļa aktu reģistriem, kuri izdoti uz Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma pamata, tiek precizēts, ka bērnu reģistrē kā atradeni gadījumā, ja māte nav uzrādījusi personu apliecinošu dokumentu, iestājoties ārstniecības iestādē, un, pēc dzemdībām atstājot to, pamet bērnu ārstniecības iestādē (*Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem, 2013, 81.pants*). No iepriekš minētā secināms, ka bērna statusam „atradenis” nav noteiktas un viennozīmīgas definīcijas, jo Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likumā sniegtā definīcija ir pārāk plaša un nekonkrēta, savukārt, Noteikumos par civilstāvokļa aktu reģistriem sniegtais apraksts atradeņa reģistrācijai ir pārāk šaurs un neatbilst dzīvī iespējamām situācijām. No abiem šiem normatīvajiem aktiem, kuri ir galvenie normatīvie akti saistībā ar atradeņa statusa noteikšanu, un no ārvalstu definīciju piemēriem secināms, ka bērnam tiek noteikts statuss „atradenis” trijos gadījumos, proti, pirmkārt, ja māte nav uzrādījusi personu apliecinošu dokumentu, iestājoties ārstniecības iestādē, un pēc dzemdībām pamet bērnu ārstniecības iestādē; otrkārt, ja bērns tiek ievietots kādā no glābējsilītēm, kuras darbojas Latvijā noteiktajā kārtībā un nav izsludināts kā pazudis un, treškārt, ja Latvijas teritorijā tiek atrasts bērns, kura vecāki, aizbildņi vai radnieki nav zināmi.

Katrā no iepriekšminētajiem trim gadījumiem bērna vecums var būt atšķirīgs, proti:

1) Ja māte nav uzrādījusi personu apliecinošu dokumentu, iestājoties ārstniecības iestādē, un pēc dzemdībām pamet bērnu ārstniecības iestādē, tad šis bērns nepārsniedz vienas nedēļas vecumu, kas ir vidējais laiks, ko sievietē pēc dzemdībām pavada slimnīcā;

2) Ja bērns tiek ievietots kādā no glābējsilītēm, kuras darbojas Latvijā noteiktajā kārtībā un nav izsludināts kā pazudis, tad maksimālais bērna vecums šobrīd drīkst būt viens gads, kuru pētījuma ietvaros ieteikts samazināt līdz 6 mēnešu vecumam;

3) Ja tiek atrasts bērns, kura vecāki, aizbildņi vai radnieki nav zināmi, tad, atbilstoši Latvijas normatīvajiem aktiem un tajos sniegtajai definīcijai bērns ir persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu, izņemot tās personas, kuras saskaņā ar likumu izsludinātas par pilngadīgām vai stājušās laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas (*Bērnu tiesību aizsardzības likums, 1998, 3.pants*). Tātad teorētiski šajā gadījumā bērna vecums var būt līdz 18 gadiem. Tomēr skaidrs, ka bērns vecumposmā līdz 18 gadiem visbiežāk neatbildīs šai situācijai, jo, piemēram, gadījumā, ja bez vecāku gādības palicis bērns 16 gadu vecumā, tas spēs sniegt sevi identificējošus datus, spēs pastāstīt, kur ir tā dzīves vieta, kāda ir tā izcelšanās, proti, kas ir bērna vecāki, aizbildņi, radnieki. Dažādos literatūras avotos un atšķirīgās dzīves jomās jēdzienam „bērns” tiek piešķirtas vairākas nozīmes. Piemēram, bērns ir dēls vai meita, neatkarīgi no vecuma, attiecībā pret saviem vecākiem (*Skaidrojošā vārdnīca*). Bērns ir jauns cilvēks, kurš nav sasniegjis pubertātes vecumu vai likumā noteikto pilngadības vecumu (*Oxford Dictionaries*). Lai arī Latvijas normatīvajā regulējumā noteikts, ka bērns ir persona, kura nav sasniegusi 18 gadu vecumu, tiesiskais regulējums nav vienādi noteikts visa vecuma bērniem. Tas paredz gan tiesību, gan atbildības palielināšanos, bērnam sasniedzot noteiktu vecumu – 7 gadi, 13 gadi, 14 gadi, 16 gadi (*Vilcāne, 2013*). Bērnu tiesību aizsardzības likums paredz, ka vecākiem vai personai, kuras aprūpē bērns nodots, ir pienākums neatstāt bērnu līdz

septiņu gadu vecumam bez pieaugušo vai personu, ne jaunāku par 13 gadiem, klātbūtnes (*Bērnu tiesību aizsardzības likums, 1998, 24.pants*). Tāpat likums noteic, ka tad, ja vecāki vai persona, kuras aprūpē bērns nodots, nevar nodrošināt, ka bērns līdz septiņu gadu vecumam viņu prombūtnes laikā atrodas uzticamas personas klātbūtnē, viņiem ir pienākums nodrošināt bērna uzraudzību pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja bērna dzīvesvietā vai citā bērna uzraudzībai paredzētā vietā, vai pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu vai bērnu interešu izglītības programmu (*Bērnu tiesību aizsardzības likums, 1998, 50.³pants*). No iepriekš minētā secināms, ka bērnu līdz septiņu gadu vecumam nedrīkst atstāt vienu, tam pilnīgi visu laiku jābūt kādas personas, kura spēj atbilstoši parūpēties par bērnu, uzraudzībā. Pieņemams, ka likumdevējam bijis pamatots iemesls noteikt šādu bērna vecumposmu attiecīgajam ierobežojumam, jo bērns līdz septiņu gadu vecumam, atstāts viens nespēs par sevi pienācīgi parūpēties un atbildēt, savukārt, bērns, kurš ir sasniedzis septiņu gadu vecumu visbiežāk jau apmeklē pamatizglītības mācību iestādi, līdz ar to ir spējīgs loģiski domāt un formulēt savu viedokli. Pamatojoties uz šādu tiesību normu interpretāciju, var secināt, ka gadījumā, ja tiek atrasts bērns, kura vecāki, aizbildņi vai radnieki nav zināmi, bērna vecums lielākajā daļā gadījumu būs līdz septiņiem gadiem. Protams, iespējamas arī situācijas, kad tiek atrasts bērns, kurš ir vecāks par septiņiem gadiem un kurš nespēj formulēt savu viedokli un norādīt savu izcelšanos, bet tie būtu reti izņēmuma gadījumi. Tātad, ja tiek atrasts bērns, kura vecāki, aizbildņi vai radnieki nav zināmi, bērna vecums var būt līdz septiņiem gadiem, izņēmuma gadījumos – līdz 18 gadiem.

Pilsonības likumā paredzēts, ka bērns, kurš atrasts Latvijas teritorijā un kura vecāki nav zināmi, vai cits bez vecāku gādības palicis bērns, kurš Latvijā atrodas ārpusģimenes aprūpē, izņemot bērnu, kura vecākiem ir pārtrauktas aizgādības tiesības, ir Latvijas pilsonis (*Pilsonības likums, 1994, 2.pants*). Vācijā pilsonības noteikšana šādā gadījumā ir ļoti līdzīga, tomēr Vācijas normatīvajā regulējumā noteikts, ka bērns, kurš ir atrasts Vācijas teritorijā (atradenis), tiek atzīts par Vācijas pilsoni līdz tiek pierādīts pretējais (*Staatsangehörigkeitgesetz. § 4 Abs. 2*). Šāds formulējums ir atbilstošāks, jo, pirmkārt, tajā tiek norādīts bērna statuss – atradenis, kas precīzē personu loku, uz kuru attiecas regulējums un, otrkārt, tiek paredzēta iespēja, ka atradenis var arī nebūt konkrētās valsts pilsonis, kas nav izslēgts. Tātad Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 5.punktā nepieciešams iekļaut noteikumu, ka bērns, kurš ir atrasts Latvijas teritorijā, proti, atradenis, tiek atzīts par Latvijas pilsoni, kamēr netiek pierādīts pretējais.

Atradeņa statuss ļauj uzreiz uzsākt adopcijas procesu. Labklājības ministrijas darbinieki rindas kārtībā sazinās ar ģimeni, kura gaida uz zīdaiņa adopciju. Ja ģimene piekrīt, tad bērns nonāk pie jaunajiem vecākiem 10 dienu laikā pēc viņa ievietošanas glābējsilītē (*Bērna statuss un ceļš pēc ievietošanas BabyBox*). Saskaņā ar 2014.gada statistikas datiem par Latvijas adoptētāju, ārvalstu adoptētāju un adoptējamo bērnu skaitlisko attiecību pa vecuma grupām, vecuma grupās līdz vienam gadam un no viena līdz divu gadu vecumam Latvijas adoptētāju skaits ir lielāks par adoptējamo bērnu skaitu (*Latvijas adoptētāju, ārvalstu adoptētāju un adoptējamo bērnu skaitliskā attiecība pa vecuma grupām 2014.gadā*), no kā secināms, ka bērniem līdz divu gadu vecumam ir vislielākā iespēja tikt adoptētiem. Tā kā pēc atradeņa statusa iegūšanas uzreiz tiek uzsākta adopcija un, ja bērns, kurš ievietots glābējsilītē, ir līdz sešiem mēnešiem vecs, tad atradeņa statusa noteikšana veicina bērna ātrāku adopcijas procesa norisi un bērna nonākšanu adoptētāju ģimenes aprūpē un uzraudzībā.

Civillikums noteic, ka ar adopciju bērnam izbeidzas radniecības attiecības ar vecākiem un viņu radniekiem un ar tām saistītās personiskās un mantiskās tiesības un pienākumi pret viņiem. Adoptētais bērns un viņa pēcnācēji attiecībā pret adoptētāju un viņa radniekiem iegūst laulībā dzimuša bērna tiesisko stāvokli kā personiskajās, tā mantiskajās attiecībās (*Civillikums, 1993, 173.pants*). Līdz ar atradeņa statusa piešķiršanu tiek uzsākts adopcijas process, kura rezultātā bērns nonāk adoptētāja ģimenē un pēc adopcijas apstiprināšanas tiesā iegūst laulībā dzimuša bērna tiesisko stāvokli, tātad atradeņa statusa noteikšana ir viens no līdzekļiem, kā panākt bez vecāku gādības palikuša bērna pēc iespējas ātrāku nokļūšanu ģimeniskā vidē.

No iepriekš minētā iespējams analizēt un secināt, kāda ir valsts kopējā nostāja attiecībā uz bērna tiesisko statusu pēc tā ievietošanas glābējsilītē. Latvijas Republikas Satversmē tiek

noteikts, ka valsts aizsargā un atbalsta ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības (*LR Satversme, 1993, 110.pants*). Tātad jau konstitucionāli Latvijas Republikā nostiprināta valsts aizsardzība bez vecāku gādības palikušiem bērniem. Latvijā pieņemtā prakse un pamatnostādnes attiecībā uz bērniem, kas ievietoti glābējsilītēs, norāda uz to, ka primāri uzsvars tiek likts tieši uz bērna nodošanu adopcijai, nevis tā izcelšanās noteikšanu un iespēju atgriezties bioloģiskajā ģimenē. Šādu nostāju apliecina fakts, ka bērna vecāki tiek meklēti tikai tādā gadījumā, ja bērns, kas ievietots glābējsilītē, ir guvis kādas traumas, cietis no vardarbības, kā arī tad, ja līdz ar bērnu glābējsilītē ievietoti dokumenti, kas norāda uz vecāku identitāti, piemēram, dzimšanas apliecība. Ja nepastāv iepriekš minētie apstākļi, tad bērna vecākus nemēģina noskaidrot. Pašlaik tiklīdz bērns ievietots glābējsilītē un pārbaudīts tā veselības stāvoklis, iespējami ātrāk tiek uzsākts adopcijas process un bērns tiek nodots potenciālā adoptētāja aprūpē, no kā secināms, ka visa uzmanība tiek veltīta tam, lai nodrošinātu bērna nonākšanu ģimeniskā vidē – pie adoptētāja, nevis pie bioloģiskajiem vecākiem. Šāda valsts nostāja ir pretrunā ar Bērnu tiesību konvencijā noteikto, ka ikvienam bērnam kopš piedzimšanas brīža ir tiesības zināt savus vecākus un būt viņu aizgādībā (*Bērnu tiesību konvencija, 2014, 7.pants*). Pirmkārt, valstij ir jānodrošina un jāatbalsta ģimenes institūta attīstība, bērna atrašanās bioloģiskajā ģimenē un tā izcelšanās noteikšana, un tikai tad, ja veikti visi pasākumi, lai nodrošinātu bērna attīstību pie saviem bioloģiskajiem vecākiem, bet rezultātu nav iespējams sasniegt, jāuzsāk adopcijas process.

Teorētiski, bērna tiesībām zināt savu izcelšanos, bioloģiskos vecākus būtu jābūt prioritārām pār vecāku tiesībām palikt nezināmiem, pamatojoties uz to, ka bērns ir neaizsargāts, tomēr izņēmuma gadījumos, kad vecāki ir morāli un ekonomiski izmisuši un pastāvošie apstākļi var pamudināt uz bērna nonāvēšanu vai pamešanu dzīvībai nedrošos apstākļos, tad jānodrošina vecāku tiesības palikt nezināmiem, lai pasargātu gan vecākus, gan bērnu (*Asai, Ishimoto, 2013*). Attiecībā uz glābējsilītēm šāda darbību secība ir pieņemama, jo līdz ar bērna tiesībām zināt savu izcelšanos, Bērnu tiesību konvencijā ir nostiprinātas arī tādas nostādnes kā bērna neatņemamas tiesības uz dzīvību, dalībvalstīm jādara viss iespējamais, lai nodrošinātu ikviena bērna izdzīvošanu un attīstību, kā arī visās darbībās attiecībā uz bērniem, neatkarīgi no tā, kas šīs darbības veic, primārajam apsvērumam jābūt bērna interesēm (*Bērnu tiesību konvencija, 2014, 3.,6.pants*). Tā kā netiek noskaidroti iemesli, kāpēc vecāki ir atteikušies no sava bērna, tad tiek prezumēts, ka vecāki nav spējīgi par bērnu rūpēties un glābējsilītes izveidošanas mērķis ir novērst bērnu atstāšanu to dzīvībai bīstamos apstākļos, tāpēc tiek pieņemts, ka bērna ievietošana glābējsilītē ir novērsusi tā dzīvības apdraudējumu, un bērna uzturēšanās tā bioloģiskajā ģimenē ir bīstama bērna dzīvībai un attīstībai.

Ir veikts pētījums, kurā tika pētītas triju grupu bērnu attīstības atšķirības. Pirmajā grupā ietilpa bērni, kuri tika nodoti audžuģimeņu aprūpē, otrajā bija bērni, kuri uzturas un aug bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādē un trešajā grupā – bērni, kuri dzīvo ģimenē un nekad nav nonākuši ārpusģimenes aprūpes iestādē. Šīs trīs bērnu grupas pētītas vairāk kā 10 gadus. Pētījumā noskaidrots, ka atšķirība starp bērniem, kas dzīves sākumposmu pavada bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādē un bērniem, kas dzīvo audžuģimenēs ir krasi izteikta, proti, bērniem, kas dzīvo ģimenē un nekad nav atradušies ārpusģimenes aprūpes iestādē intelekta līmenis atbilda vidējam standarta līmenim un no trim pētītajām grupām bija visaugstākais. Tika noteikts, ka tad, ja bērns nonāk audžuģimenē laika periodā līdz divu gadu vecumam, tā intelektuālais līmenis ir ievērojami augstāks, nekā tad, ja bērns nonāk ģimenē vēlākā vecumposmā (*Nelson, Charles, Nathan, Zeanah, Charles, 2013*). Bērna attīstība tā pirmajā dzīves gadā atstāj ļoti lielu iespaidu uz bērna turpmāko dzīvi un izaugsmi. Aptuveni trīs mēnešu vecumā bērnam veidojas sarūgtinājuma vai apmierinājuma jūtas. Pēc tam no sarūgtinājuma diferencējas dusmas, riebums, bailes, savukārt, no apmierinājuma – prieks un sociālā pieķeršanās. Pētījumi ir parādījuši, ka komunikācijas deficīts šajā vecumposmā negatīvi iespaido bērna attīstību. Var teikt, ka pirmajā dzīves gadā notiekošais veido bērnam pamatu uzticībai vai neuzticībai apkārtējai pasaulei. Ar ģimenes starpniecību uz bērnu iedarbojas sabiedrība un sākas socializācija. Šajā periodā tiek likts personības pašizjūtas un dzīvotspējīguma pamats – fiziskā un garīgā veselība. Ja bērns to visu nesaņem, viņš kļūst

bailīgs, saspringts, neuzticams, ir nedrošs. Kā sekas tam var aktualizēties neirotisms un psihotisms (*Vecumposmu attīstības īpatnības bērniem*). Līdz ar to, darbību kopums, kas tiek veikta pēc bērna ievietošanas glābējsilītē, uzskatāmas par bērna interesēs veiktām darbībām. Tātad valsts nostāja attiecībā uz bērna pēc iespējas drīzāku adopciju, atzīstama par pamatotu, jo, pieņemot, ka bērna atrašanās bioloģiskajā ģimenē var apdraudēt tā dzīvību un attīstību, bērna interesēs ir pēc iespējas ātrāk nonākt ģimeniskā vidē.

2. Vecāku tiesiskais statuss pēc bērna ievietošanas glābējsilītē

Civillikumā noteikts, ka par bērna māti atzīstama sieviete, kas bērnu dzemdējusi, savukārt par tēvu bērnam, kurš piedzimis sievietei laulības laikā ne vēlāk kā 306.dienā pēc tam, kad laulība izbeigusies, pēc paternitātes pieņēmuma uzskatāms bērna mātes vīrs, bet tad, ja sievietei bērns piedzimis ne vēlāk kā 306.dienā pēc laulības izbeigšanas un sieviete jau ir stājusies jaunā laulībā, bērns uzskatāms par dzimušu jaunajā laulībā. Par bērna tēvu atzīstams bērna mātes vīrs vai vīrietis, kurš brīvprātīgi atzinis paternitāti, vai kuram tā noteikta tiesas ceļā. Bērna izcelšanos no tēva, kas ir laulībā vai ir bijis laulībā ar bērna māti, apstiprina ieraksts laulību reģistrā (*Civillikums, 1993, 146.pants*). Līdz ar bērna piedzimšanas brīdi, sieviete, kura to dzemdējusi un bērna tēvs iegūst vecāku statusu. Civillikums paredz, ka līdz pilngadības sasniegšanai bērns ir vecāku aizgādībā, kas nozīmē, ka vecākiem ir tiesības un pienākums rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās. Vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu (*Civillikums, 1993, 177., 179.pants*).

Ir vairāki iemesli, kāpēc vecāki mēdz atteikties no bērna. Iespējams, ka vecākiem trūkst gādības un intereses par bērnu un tie nevēlas audzināt bērnu, varbūt vecāki nav spējīgi bērnu uzturēt un finansiālu grūtību spiesti atsakās no bērna, cerot, ka tur, kur vēlāk bērns nonāks, tam būs nodrošināta dzīve, kā arī sieviete var izlemt par atteikšanos no bērna tad, ja viņa nav plānojusi audzināt bērnu un viņai ir kauns par to (*Sujimon, 2002*). Sabiedrībā ir pieņemts, ka lielākā daļa vecāku uztver vecāku statusu kā daļu no to personīgās identitātes un iespēja būt vecākiem sniedz tiem gandarījumu un dzīves piepildījumu, bet ir jāapzinās arī tas, ka ne vienmēr vecāku un bērnu līdzaspastāvēšana ir harmoniska un līdzsvarota, var gadīties, ka vecāki rīkojas tikai sev nepieciešamu mērķu vadīti un nerīkojas bērna interesēs (*Marples, 2013*). Līdz ar bērna ievietošanu glābējsilītē, vecāki atsakās no tiesībām un pienākumiem, kas tiem piešķirti normatīvajā regulējumā, kā arī ar darbību – bērna ievietošanu glābējsilītē, norāda, ka vecāku spējas un mantiskais stāvoklis vai citi apstākļi nav atbilstoši un pietiekami, lai uzturētu bērnu. No šīs vecāku darbības tiek prezumēts, ka vecāki apzinās, kas ir glābējsilīte, kāds ir tās darbības mērķis un to, ka pēc ievietošanas glābējsilītē, bērns tiks nodots adopcijai.

Ministru kabineta noteikumos „Adopcijas kārtība” paredzēts, ka bērna adopcijai nepieciešams saņemt piekrišanu no bērna vecākiem, tomēr normatīvajā regulējumā noteikts, ka vecāku piekrišana adopcijai nav nepieciešama tad, ja tiesa konstatējusi, ka pēc faktiskajiem apstākļiem vecāku piekrišana nav iespējama kāda pastāvīga šķēršļa dēļ, piemēram, ja bērna vecāki nav zināmi (*Adopcijas kārtība, 2003, 5.,6.punkts*). Tātad gadījumā, ja bērns ievietots glābējsilītē, vecāku atļauja tā adopcijai nav nepieciešama. Noteikts, ka ar adopciju bērnam izbeidzas radniecības attiecības ar vecākiem un viņu radniekiem un ar tām saistītās personiskās un mantiskās tiesības un pienākumi pret viņiem (*Civillikums, 1993, 173.pants*). Tāpēc nevalstiskā organizācija, kura ir atbildīga par glābējsilīšu darbību, noteikusi, ka ievietoto zīdaini vecākiem ir iespējams atgūt līdz brīdim, kad bērns tiek adoptēts, proti, ir stājies spēkā tiesas spriedums par bērna adopciju (*Projekts BabyBox – juridiskais skatījums*). Vadoties no normatīvā regulējuma, šāda konstrukcija šķiet loģiska, tomēr nav skaidrs, kā bērna vecāki var zināt par to, kāda ir adopcijas procesa norise, vai bērns ir jau nonācis adoptētāja aprūpē un kad stāsies spēkā tiesas spriedums par bērna adopciju, tāpēc normatīvajā regulējumā būtu nepieciešams noteikt termiņu, kurā vērsties attiecīgā iestādē, bērna vecākiem pavisam noteikti būs iespējams savu bērnu atgūt, gadījumā, ja dzīves apstākļi vai morālā nostāja attiecībā uz atteikšanās iemesliem no bērna ir mainījusies un vecāki nolemj, ka vēlas īstenot aizgādības tiesības pār savu bērnu. Šajā gadījumā nav iespējams konkrēti un precīzi noteikt, cik ilgā laika

posmā no bērna ievietošanas glābējsilītē tas tiks adoptēts, jo katrs gadījums ir atšķirīgs, bet iespējams noteikt minimālo robežu šim laikposmam, tādā veidā nodrošinot, ka vecākiem nav jāšaubās par to, vai vēl ir vērts censties atgūt savu bērnu.

Civillikumā ir noteikts, ka māte piekrišanu sava bērna adopcijai nevar dot ātrāk kā sešas nedēļas pēc dzemdībām (*Civillikums, 1993, 169.pants*). Pēc bērna piedzimšanas paiet zināms laiks, līdz visas sievietes organisma sistēmas, kas grūtniecības un dzemdību laikā ir mainījušās, atgriežas tajā stāvoklī, kādā tās bija pirms grūtniecības (*Grūtniecība. Pēc dzemdībām.*). Pirmajās divās diennaktīs pēc dzemdībām sievietei sākas emocionāli traucējumi, kurus dēvē par krīzi. Tā ilgst dažas stundas vai dienas, sasniedzot maksimumu trešajā līdz piektajā pēcdzemdību dienā. Tad izpausmes mazinās un pāriet aptuveni divu nedēļu laikā. Dažām sievietēm (20%) emocionālie traucējumi var saglabāties ilgāk par pāris nedēļām, un var izpausties kā garastāvokļa svārstības no eiforijas līdz skumjām, tomēr biežāk ir nomāktības izjūta. Sieviete var būt vainas izjūta jeb pašpārmētumi un zems pašvērtējums. Sieviete jūtas slikta māte, nemākulīga, neprasmīga un kļūdu pieļāvēja (*Lai brīdī, kad bērniņš klēpī, dzīve nešķiet drūma*). Postnatālais periods jeb dzimšanas pēcslaiks sākas pēc placentas piedzimšanas, un atkarībā no grūtniecības un dzemdību gaitas, kā arī dzemdētājas individuālām īpašībām, tas turpinās 6-8 nedēļas (*Dzemdību trīs fāzes*).

Secināms, ka grūtniecība un dzemdības sievietes dzīvē rada pārdzīvojumus un gan fiziskas, gan emocionālas izmaiņas, tāpēc pēcdzemdību periodā sieviete lēmumu par atteikšanos no bērna var pieņemt psihiska uzbudinājuma un emocionāli nelīdzsvarotā stāvoklī, nevis vadoties pēc saprātīgiem apsvērumiem. Tā kā zinātniski ir apstiprināts, ka sievietei, lai atgūtos pēc dzemdībām, ir nepieciešamas aptuveni sešas nedēļas laika, un šajā laikā pieņemtie lēmumi un rīcība nav atzīstami par pilnībā pārdomātiem un lielākoties ir emociju vadīti, tad šis aspekts ir vērā ņemams arī nosakot termiņu, kurā vecāki var vērsties attiecīgā iestādē, lai atgūtu savu bērnu pēc tā ievietošanas glābējsilītē. Tātad termiņš, lai pieteiktu savas vecāku tiesības uz bērnu nedrīkst būt īsāks par sešām nedēļām no aptuveni noteiktā bērna dzimšanas laika. Līdz ar to nosakāms, ka bērna adopcijas procesu nedrīkst uzsākt, kamēr glābējsilītē ievietotais bērns nav sasniedzis sešu nedēļu vecumu, tādā veidā aizsargājot mātes un bērna tiesības, jo ir augsta iespējamība, ka pēc šī laika posma māte pārdomās un vēlēsies atgūt savu bērnu. Protams, pastāv iespēja, ka bērnu glābējsilītē ievietojis bērna tēvs vai bērnu atgūt vēlas tieši bērna tēvs, un tādā gadījumā uz tēvu nav attiecināmi nosacījumi par pēcdzemdību laiku, tomēr balstoties uz to, ka nav iespējams zināt, kurš no vecākiem bērnu ir ievietojis glābējsilītē un kāpēc, un tā kā vecākiem attiecībā uz bērnu ir vienādas tiesības un pienākumi, un nav nepieciešamības nodalīt atsevišķus termiņus bērna tēvam, tad pēc analogijas sešu nedēļu termiņš darbojas attiecībā uz abiem vecākiem.

Gadījumā, ja glābējsilītē tiek ievietots bērns, no kura piedzimšanas brīža ir pagājis ilgāks laiks par sešām nedēļām, nepieciešams noteikt termiņu, kurā vecāki var mainīt savu viedokli. Kā jau minēts, vecāki var pieteikt savas tiesības uz bērnu līdz adopcijas apstiprināšanai tiesā, tāpēc nepieciešams noskaidrot, kāds ir īsākais laika posms, kādā tas varētu notikt. Lai nonāktu līdz tiesas spriedumam par adopciju, kurš stājies spēkā, nepieciešams veikt noteiktas darbības. Vispirms ģimenei, kura vēlas adoptēt bērnu, ir jāiesniedz bāriņtiesā adopcijas pieteikums un nepieciešamie dokumenti, un tad bāriņtiesa veiks ģimenes izpēti vismaz 6 mēnešus, lai pieņemtu lēmumu par ģimenes atbilstību adoptētāja prasībām. Šis lēmums derīgs 12 mēnešus (*Adopcijas kārtība, 2003, 18., 19.punkts*). Pieņemot, ka bērnu vēlas adoptēt ģimene, kuras atbilstību bērna adopcijai bāriņtiesa jau ir izvērtējusi, tad tiklīdz adoptētāji ir saņēmuši informāciju par glābējsilītē ievietotā bērna adopcijas iespēju, ģimene var personīgi iepazīties ar bērnu. Lai adoptētāji varētu personīgi iepazīties ar bērnu, Labklājības ministrija izsniedz tiem norīkojumu, uz kura pamata audzināšanas iestādes vadītājs adoptētāju iepazīstina ar adoptējamo (*Adopcija*).

Adoptētājs 10 dienu laikā pēc iepazīšanās ar bērnu un viņa dokumentiem pieņem lēmumu par bērna ņemšanu aprūpē un uzraudzībā (*Adopcijas kārtība, 2003, 24.punkts*). Adoptētājam tiek piedāvātas ne vairāk kā 10 dienas, lai pieņemtu lēmumu par bērna ņemšanu aprūpē un uzraudzībā, kas nozīmē, ka adoptētājs lēmumu var pieņemt arī tajā pašā dienā, kurā

iepazīnies ar bērnu. Kad adoptētājs izlēmis ņemt bērnu aprūpē, bāriņtiesa nekavējoties lemj par bērna aprūpes kārtību un nodod bērnu adoptētāja aprūpē uz laiku līdz 6 mēnešiem (*Adopcijas kārtība, 2003, 25.punkts*). Tātad tajā pašā dienā, kurā adoptētājs ir iepazīnies ar bērnu, pieņēmis lēmumu par bērna ņemšanu aprūpē un uzraudzībā, bāriņtiesa var nodot bērnu adoptētāja aprūpē uz laiku līdz 6 mēnešiem. Likumā ir noteikta tikai adoptētāja un bērna saderības vērtēšanas laika maksimālā robeža – 6 mēneši, bet netiek atrunāts īsākais termiņš, kurā var tikt izvērtēta bērna un adoptētāja saderība. Šis laika posms noteikti nedrīkstētu būt īsāks par 1 mēnesi, jo viena mēneša laikā ģimenei ir iespēja izvērtēt, vai tā spēs, gan morāli, gan finansiāli rūpēties par bērnu, jo mēnesis ir laikposms, kurā ģimene gūst savus ienākumus, var plānot izdevumus un spēs nonākt pie pamatota secinājuma, vai to sadzīves apstākļi ir atbilstoši bērna aprūpēšanai, kā arī bāriņtiesai būs pietiekami laika, lai veiktu bērna un adoptētāja saderības vērtēšanu. Īsāks termiņš nebūtu uzskatāms par adekvātu, lai kvalitatīvi veidotu priekšstatu par bērna un ģimenes saderību. No iepriekš minētā secināms, ka īsākais laika posms, pēc kura adoptētājs var iesniegt pieteikumu tiesā par adopcijas apstiprināšanu, ir 1 mēnesis.

Pēc šī vērtēšanas laika beigām bāriņtiesa sagatavos atzinumu par to, vai bērna adopcija ģimenē atbilst viņa interesēm un pieņems atbilstošu lēmumu (*Adopcija – soli pa solim*). Ja bāriņtiesa nolēmj, ka adopcija ir bērna interesēs, tā vienlaikus ar lēmumu izsniedz adoptētājam bērna dokumentus iesniegšanai tiesā (*Adopcijas kārtība, 2003, 34.punkts*). Adoptētājs savas deklarētās dzīvesvietas tiesā iesniedz pieteikumu par adopcijas apstiprināšanu. Adopciju apstiprina tiesa (*Adopcija*). Procesa virzība tiesā ir atkarīga no konkrētās lietas apstākļiem un tiesas noslogotības, tāpēc ir iespējams noteikt tikai aptuvenu laika posmu, kurā tiesa varētu izskatīt lietu. Arī lietas izskatīšanai tiesā nepieciešams noteikt minimālo robežu un tā varētu būt 1 mēnesis, ja lieta nav sarežģīta un tiek izskatīta tiesā, kura nav noslogota. Tātad skaitot no dienas, kad adoptētājs iepazīstas ar bērnu līdz dienai, kad stājas spēkā tiesas spriedums, īsākais iespējamais termiņš ir 2 mēneši. Līdz ar to nosakāms, ka tad, ja divu mēnešu laikā vecāki vērsīsies bāriņtiesā ar lūgumu atjaunot to aizgādības tiesības pār bērnu, tas noteikti būs iespējams, jo adopcija tiesā vēl nebūs apstiprināta. Speciālā likumā nepieciešams noteikt, ka vecākiem būs iespēja atjaunot aizgādību pār bērnu, vērsoties bāriņtiesā divu mēnešu laikā no dienas, kad bērns ievietots glābējsilītē, bet gadījumā, ja bērns, kas ievietots glābējsilītē nav sasniedzis sešu nedēļu vecumu, tad divu mēnešu termiņš skaitāms no dienas, kad bērns sasniedz sešu nedēļu vecumu. Vecāki ar lūgumu atjaunot aizgādības tiesības var vērsties bāriņtiesā arī vēlāk, bet lūgumu būs iespējams apmierināt tikai tad, ja adopcija vēl nebūs apstiprināta tiesā.

Secinājumi un priekšlikumi

Bērna statusam „atradenis” nav noteiktas un viennozīmīgas definīcijas, jo Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likumā sniegtā definīcija ir pārāk plaša un nekonkrēta, savukārt Noteikumos par civilstāvokļa aktu reģistriem sniegtais apraksts atradeņa reģistrācijai ir pārāk šaurs un neatbilst dzīvē iespējamām situācijām. No abiem šiem normatīvajiem aktiem, kuri ir galvenie normatīvie akti saistībā ar atradeņa statusa noteikšanu, un no ārvalstu definīciju piemēriem secināms, ka bērnam tiek noteikts statuss „atradenis” trijos gadījumos, proti, pirmkārt, ja māte nav uzrādījusi personu apliecināšu dokumentu, iestājoties ārstniecības iestādē, un pēc dzemdībām pamet bērnu ārstniecības iestādē; otrkārt, ja bērns tiek ievietots kādā no glābējsilītēm, kuras darbojas Latvijā noteiktajā kārtībā un nav izsludināts kā pazudis un, treškārt, ja Latvijas teritorijā tiek atrasts bērns, kurš palicis bez vecāku gādības un kura vecāki, aizbildņi vai radnieki nav zināmi.

Pilsonības likumā paredzēts, ka bērns, kurš atrasts Latvijas teritorijā un kura vecāki nav zināmi, ir Latvijas pilsonis, bet šāds formulējums nav pietiekams, jo, pirmkārt, tajā netiek norādīts bērna statuss – atradenis, kas precīzē personu loku, uz kuru attiecas regulējums un, otrkārt, netiek paredzēta iespēja, ka atradenis var arī nebūt konkrētās valsts pilsonis. Tātad Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 5.punktā nepieciešams iekļaut noteikumu, ka bērns, kurš ir atrasts Latvijas teritorijā, proti, atradenis, tiek atzīts par Latvijas pilsoni, kamēr netiek pierādīts pretējais.

Līdz ar atradeņa statusa piešķiršanu tiek uzsākts adopcijas process, kura rezultātā bērns nonāk adoptētāja ģimenē un pēc adopcijas apstiprināšanas tiesā iegūst laulībā dzimuša bērna tiesisko stāvokli, no tā secināms, ka atradeņa statusa noteikšana ir nepieciešama un tā ir izveidota kā viens no līdzekļiem, lai panāktu bez vecāku gādības palikuša bērna pēc iespējas ātrāku nokļūšanu ģimeniskā vidē.

Tā kā zinātniski ir apstiprināts, ka sievietei, lai atgūtos pēc dzemdībām, ir nepieciešamas aptuveni sešas nedēļas laika, un šajā laikā pieņemtie lēmumi un rīcība nav atzīstami par pilnībā pārdomātiem un lielākoties ir emociju vadīti, tad šis aspekts ir vērā ņemams arī nosakot termiņu, kurā vecāki var vērsties attiecīgā iestādē, lai atgūtu savu bērnu pēc tā ievietošanas glābējsilītē. Tātad termiņš, lai pieteiktu savas vecāku tiesības uz bērnu nedrīkst būt īsāks par sešām nedēļām no aptuveni noteiktā bērna dzimšanas laika. Līdz ar to nosakāms, ka bērna adopcijas procesu nedrīkst uzsākt, kamēr glābējsilītē ievietotais bērns nav sasniedzis sešu nedēļu vecumu, tādā veidā aizsargājot mātes un bērna tiesības, jo ir augsta iespējamība, ka pēc šī laika posma māte pārdomās un vēlēšies atgūt savu bērnu. Protams, pastāv iespēja, ka bērnu glābējsilītē ievietojis bērna tēvs vai bērnu atgūt vēlas tieši bērna tēvs, un tādā gadījumā uz tēvu nav attiecināmi nosacījumi par pēcdzemdību laiku, tomēr balstoties uz to, ka nav iespējams zināt, kurš no vecākiem bērnu ir ievietojis glābējsilītē un kāpēc, un tā kā vecākiem attiecībā uz bērnu ir vienādas tiesības un pienākumi, un nav nepieciešamības nodalīt atsevišķus termiņus bērna tēvam, tad pēc analogijas sešu nedēļu termiņš darbojas attiecībā uz abiem vecākiem.

Vecāki var pieteikt savas tiesības uz bērnu līdz adopcijas apstiprināšanai tiesā un, skaitot no dienas, kad adoptētājs iepazīstas ar bērnu līdz dienai, kad stājas spēkā tiesas spriedums, īsākais iespējamais termiņš ir 2 mēneši. Tāpēc speciālā likumā būtu nepieciešams noteikt, ka vecākiem būs iespēja atjaunot aizgādību pār bērnu, vērstoties bāriņtiesā vismaz divu mēnešu laikā, bet ne vēlāk kā līdz adopcijas apstiprināšanai tiesā.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Adopcija – soli pa solim* [tiešsaiste]. [atsauce 01.04.2015.]. Pieejas veids: <http://www.lm.gov.lv/text/1550>
2. *Adopcija* [tiešsaiste]. [atsauce 03.03.2015.]. Pieejas veids: <http://www.barintiesuasociacija.lv/ko-der-zinat/adopcija-process>
3. ASAI, A., ISHIMOTO, H. *Should we maintain baby hatches in our society?* [online]. 2013. [cited 01.04.2015.]. Pieejas veids: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/command/detail?sid=6827e6e8-0407-4cca-8ce4-00edc69ae97c%40sessionmgr113&vid=1&hid=118>
4. *Bērna statuss un ceļš pēc ievietošanas BabyBox* [tiešsaiste]. [atsauce 25.02.2015.]. Pieejas veids: <http://www.babybox.lv/index.php?id=4>
5. *Bērnu tiesību aizsardzības likums* [tiešsaiste]. LR 08.07.1998. likums ar groz. līdz 28.03.2017. [atsauce 25.02.2015.] Pieejas veids: <http://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums#>
6. *Bērnu tiesību konvencija* [tiešsaiste]. ANO 02.09.1990. starptautisks dokuments [atsauce 01.04.2015.]. Pieejas veids: <http://likumi.lv/ta/id/270592>
7. *Civillikums* [tiešsaiste]. LR 10.06.1993. likums ar groz. līdz 03.12.2015. [atsauce 25.02.2015.]. Pieejas veids: <http://likumi.lv/doc.php?id=90223>
8. *Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likums* [tiešsaiste]. LR 14.12.2014. likums ar groz. līdz 09.03.2017. [atsauce 25.02.2015.]. Pieejas veids: <http://likumi.lv/doc.php?id=253442>
9. *Dzemdību trīs fāzes* [tiešsaiste]. [atsauce 03.03.2015.]. Pieejas veids: http://aviciite.clan.su/publ/dzemdibas/dzemdibu_tris_fazes/14-1-0-187
10. *Grūtniecība. Pēc dzemdībām* [tiešsaiste]. [atsauce 03.03.2015.] Pieejas veids: <http://www.atceries.lv/lv/nestumas/pogimdymo>
11. *Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-2017.gadam* [tiešsaiste]. [atsauce 25.02.2015.]. Pieejas veids: http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/lmpamn_200111_gvp.pdf
12. *Lai brīdī, kad bērniņš klēpī, dzīve nešķiet drūma* [tiešsaiste]. [atsauce 03.03.2015.]. Pieejas veids: <http://psihosomatika.lv/page/jaunumi/Lai-bridi-kad-bernins-klepi-dzive-neskiet-druma>
13. *Latvijas adoptētāju, ārvalstu adoptētāju un adoptējamo bērnu skaitliskā attiecība pa vecuma grupām 2014.gadā* [tiešsaiste]. [atsauce 04.03.2015.] Pieejas veids: http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/adopcija/adopcija_2014.pdf
14. *LR Satversme* [tiešsaiste]. LR 07.11.1922. likums ar groz. līdz 14.06.2016. [atsauce 31.03.2015.]. Pieejas veids: <http://likumi.lv/doc.php?id=57980>
15. MARPLES, R. *Parent's Rights and Educational Provision* [online]. 2013. [cited 01.04.2015.] Available from Internet: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=a8dded5b-84f1-455f-ac27-9255fbb5d66%40sessionmgr110&vid=0&hid=118>

16. *Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem* [tiešsaiste]. LR Ministru Kabineta 03.09.2013. noteikumi Nr. 761 ar groz. līdz 01.07.2016. [atsauce 25.02.2015.]. Pieejas veids: <http://likumi.lv/doc.php?id=259879>
17. *Adopcijas kārtība* [tiešsaiste]. LR Ministru Kabineta 11.03.2003. noteikumi Nr. 111 ar groz. līdz 05.07.2009. [atsauce 03.03.2015.]. Pieejas veids: <http://likumi.lv/doc.php?id=72987>
18. NELSON, I., CHARLES, A., NATHAN, A., ZEANAH, J., CHARLES, H. *Infancy in an institution* [online]. 2013. [cited 01.04.2015.]. Available from Internet: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/detail/detail?sid=cfd50aab-a9f6-4656-9871-ef83d920a94f%40sessionmgr115&vid=0&hid=118&bdata=JnNpdGU9ZWZwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=86242528>
19. *Oxford Dictionaries* [online]. [cited 18.03.2015.]. Available from Internet: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/child> [skatīts 18.03.2015.]
20. *Pilsonības likums* [tiešsaiste]. LR 11.08.1994. likums ar groz. līdz 01.10.2013. [atsauce 03.02.2015.]. Pieejas veids: <http://likumi.lv/doc.php?id=57512>
21. *Projekts Baby Box – juridiskais skatījums* [tiešsaiste]. [atsauce 03.03.2015.]. Pieejas veids: <http://www.babybox.lv/index.php?id=131>
22. *Rule on adoption* [online]. [cited 02.03.2015.]. Available from Internet: http://www.lawphil.net/courts/rules/rc_adoption_2002.html
23. *Skaidrojošā vārdnīca* [tiešsaiste]. [atsauce 25.02.2015.]. Pieejas veids: <http://www.tezaurs.lv/sv/?w=b%C4%93rns>
24. *Staatsangehörigkeitgesetz* [online]. [cited 02.03.2015.]. Available from Internet: <http://www.gesetze-im-internet.de/rustag/BJNR005830913.html>
25. SUJIMON, M. *The treatment of the foundling (al laqīt) according to the Hanafīs* [online]. 2002. [cited 01.04.2015.]. Available from Internet: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=4af8398f-1520-46db-a388-252667c5751d%40sessionmgr110&vid=0&hid=118>
26. *The Islamic law of personal status* [online]. [cited 02.03.2015.]. Available from Internet: <https://books.google.lv/books?id=N4WmwikqudIC&pg=PA168&lpg=PA168&dq=foundling+status&source=bl&ots=sufZzZxznK&sig=kSIuNUPeDx6LWfZ6FNF6pWmq9Jk&hl=lv&sa=X&ei=KKLwVOCGNOHCywOyg4LwDA&ved=0CC0Q6AEwAg#v=onepage&q=foundling%20status&f=false>
27. *Vecumposmu attīstības īpatnības bērniem* [tiešsaiste]. [atsauce 01.04.2015.]. Pieejas veids: http://www.bti.gov.lv/lat/metodiska_palidziba/metodiskie_ieteikumi_darba_ar_berniem/?doc=818
28. VILCĀNE, V. *Bērni un jaunieši vieni publiskās vietās: kas jāzina vecākiem* [tiešsaiste]. 2013. [atsauce 24.03.2015.]. Pieejas veids: <http://www.lvportals.lv/print.php?id=257757>
29. *Vorläufige Anwendungshinweise des Bundesministeriums des Innern* [online]. [cited 02.03.2015.]. Available from Internet: <http://www.info4alien.de/einbuengerung/gesetze/vah.htm>

Summary

In Latvia there are still no direct regulation for Baby Boxes – their existence is based on an analogy to other legal provisions but the legal framework that would provide various terms relating to the situation with baby hatches doesn't exist. As parents or each one of them places the child in the Baby Box, they renounce their custody rights over the child and put it in the care of state institutions. The child is defined in the status of "foundling" and as soon as possible is initiated adoption of a child. However parents can still get their child back until the adoption is approved by a court.

The practice and guidelines on child placed in Baby Box points to the fact that primary is adoption not identification of child's origin and returning child to its biological family. This position is confirmed by the fact, that child's parents are searched only if the child that has been placed in the hatch has any injuries or other signs of violence and also if there are any documents that point to the identity of parents, for example, birth certificate. In absence of the circumstances above, none is searching for parents of the child. Currently the child as soon as possible is transferred to the care of the potential adopter, which leads to conclusion that most attention is paid to child's inhabitation into adopter's family, not biological. It would be necessary to make a special law to determine the terms of child's placement in the hatch, including child's status "foundling" and parents rights to reestablish their parental custody after the child in certain period of time.